

การประเมินความคุ้มค่าของโครงการ

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พ.ศ. ๒๕๕๖

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ณ วันที่ ๕๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

มาตรา ๒๑

“ส่วนราชการการต้องจัดทำบัญชีต้นทุนในงานบริการสาธารณะแต่ละประเภท และรายจ่ายต่อหน่วยของบริการสาธารณะ เพื่อการเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างปัจจัยนำเข้ากับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งหากรายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะของส่วนราชการใด สูงกว่ารายจ่ายต่อหน่วยของงานบริการสาธารณะประเภทเดียวกันของส่วนราชการอื่น ส่วนราชการนั้นต้องจัดทำแผนการลดรายจ่ายต่อหน่วย เพื่อดำเนินการปรับปรุงการทำงานต่อไป”

มาตรา ๒๒

“ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานประมาณ ร่วมกันจัดทำมีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติการกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนินการอยู่ เพื่อรายงานคณะรัฐมนตรีสำหรับเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าภารกิจใดสมควรจะได้ดำเนินการต่อไป หรือยุบเลิก และเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ในการประเมินความคุ้มค่าตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงประเภทและสภาพของแต่ละภารกิจ ความเป็นไปได้ของภารกิจหรือโครงการที่ดำเนินการ ประโยชน์ที่รัฐและประชาชนจะพึงได้และรายจ่ายที่ต้องเสียไปก่อนและหลังที่ส่วนราชการดำเนินการด้วย

ความคุ้มค่าตามมาตรานี้ ให้ความหมายถึงความถึงประโยชน์หรือผลเสียทางสังคม และประโยชน์หรือผลเสียอื่นซึ่งไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย”

มาตรา ๒๓

“การจัดซื้อจัดจ้างจะต้องกระทำโดยเปิดเผยและเที่ยงธรรม โดยจะต้องชั่งน้ำหนักถึงประโยชน์และผลเสียต่อสังคม ภาระต่อประชาชน คุณภาพ วัตถุประสงค์ที่จะใช้ ราคา และประโยชน์ระยะยาวของส่วนราชการ ซึ่งมีใช้ถือราคาต่ำสุดเป็นเกณฑ์อย่างเดียวน แต่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในระยะยาวที่จะทำให้เกิดต้นทุนการบริการสาธารณะต่ำลงได้ โดยจะต้องมีการปรับปรุงระเบียบว่าด้วยการพัสดุเพื่อให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว”

คู่มือการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจภาครัฐ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ

สำนักยุทธศาสตร์

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 22 ได้กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานงบประมาณ ร่วมกันจัดให้มีการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติภารกิจของรัฐที่ส่วนราชการดำเนินการอยู่ เพื่อรายงาน คณะรัฐมนตรี สำหรับเป็นแนวทางในการพิจารณาว่าภารกิจใดสมควรจะได้ดำเนินการต่อไปหรือยุบเลิก และเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป ทั้งนี้ตามระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรี กำหนด

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ร่วมกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง พัฒนารอบความคิดและตัวชี้วัดการประเมินความคุ้มค่า รวมทั้งจัดทำแนวทางการประเมิน ความคุ้มค่า ในช่วงปี 2547-2548 จากนั้น สศช. ได้ขยายผลการนำแนวทางการประเมินความคุ้มค่า ไปใช้ โดยเริ่มจากการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติภารกิจปี 2549 ของ สศช. เพื่อทดสอบเครื่องมือที่พัฒนาขึ้น ต่อมาในปี 2550-2551 ได้ขยายผลในกระทรวงนำร่อง 3 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวง สาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มกระทรวงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านบริหาร ความมั่นคงและการต่างประเทศ ตามการแบ่งกลุ่มของสำนักงาน ก.พ.ร. และในปี 2552-2553 ได้ขยายการ ประเมินให้ครบถ้วนทั้ง 20 กระทรวง ตลอดช่วงระยะเวลาการขยายผล สำนักงานฯ ได้ปรับปรุงคู่มือการประเมิน ความคุ้มค่า โดยจัดทำแบบรายงานเพิ่มเติมตัวอย่าง พร้อมคำอธิบายอย่างต่อเนื่อง ตามความเห็นและ ข้อเสนอแนะของผู้แทนหน่วยงาน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่างๆ

พระราชบัญญัติ
การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

มาตรา ๘

“การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ ดังต่อไปนี้

(๑) คุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน

(๒) โปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน

(๓) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้า เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม โดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ

(๔) ตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแนวทางการประเมินความคุ้มค่า

การดำเนินงานตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 22 และมติคณะรัฐมนตรี ดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานงบประมาณได้จัดทำเอกสาร **“แนวทางการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติการกิจของรัฐ”**¹ และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2548 ให้ความเห็นชอบเอกสารดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์ของเอกสาร คือ

- 1.2.1 เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐใช้เป็นแนวทางการประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติการกิจด้วยตนเอง (Self Assessment)
- 1.2.2 เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำรายงานผลการประเมินความคุ้มค่าของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อประกอบการพิจารณาทบทวนการปฏิบัติการกิจ และการจัดตั้งงบประมาณสำหรับปีงบประมาณต่อไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการประเมินความคุ้มค่า

- 2.2.1 ประเมินว่าการปฏิบัติภารกิจ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และได้ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชนและภาครัฐ มากกว่าค่าใช้จ่ายและผลเสียที่เกิดขึ้นเพียงใด
- 2.2.2 เป็นข้อมูลสำหรับส่วนราชการใช้ในการทบทวนและจัดลำดับความสำคัญในการเลือกปฏิบัติภารกิจ หรือเป็นข้อมูลสำหรับรัฐบาลเพื่อพิจารณายุบเลิกภารกิจ รวมทั้งการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
- 2.2.3 เป็นแนวทางในการพิจารณาจัดตั้งงบประมาณของส่วนราชการในปีต่อไป

กรอบแนวคิดการประเมินความคุ้มค่า

จากสาระสำคัญของมาตรา 22 ดังกล่าว สามารถกำหนดกรอบแนวคิดการประเมินความคุ้มค่าได้ดังนี้

การประเมินความคุ้มค่า หมายถึง การประเมินผลการดำเนินภารกิจของภาครัฐว่าสามารถสร้าง ผลผลิตและผลลัพธ์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด และมี ผลประโยชน์ที่สอดคล้องกับทรัพยากรที่ใช้หรือไม่ ทั้งนี้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นได้ทั้งผลสำเร็จที่พึงประสงค์ และผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนและสังคม ทั้งที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ และไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้

ขอบเขตการประเมินความคุ้มค่า การประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติการกิจของรัฐ ควรดำเนินการเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจ เพื่อประเมินว่าภารกิจนั้นมีผลสัมฤทธิ์คุ้มค่าหรือไม่ เพียงใด เพื่อเป็นบทเรียนต่อไป โดยมีขอบเขตดังนี้

- (1) **หน่วยของการประเมิน** การประเมินความคุ้มค่าเป็นการประเมินการปฏิบัติการกิจในหน่วยงานระดับกรม อย่างไรก็ตาม หลักการในการประเมินสามารถประยุกต์ใช้ได้ ทั้งในระดับกรม กลุ่มภารกิจ หรือกระทรวง
- (2) **ภารกิจที่ต้องประเมิน** ให้ความสำคัญเฉพาะภารกิจหลัก (Core Business) ของหน่วยงาน โดยหน่วยงานต้องเป็นผู้กำหนดด้วยตนเองว่า ภารกิจหลักและผลผลิตหลักของหน่วยงานคืออะไร ซึ่งภารกิจหลักและผลผลิตหลัก ตามกรอบที่ สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานประมาณกำหนด มีความหมายดังนี้
 - 1) ภารกิจหลักหรืองานหลัก
 - 2) ผลผลิตหลัก
 - 3) โครงการสำคัญเพื่อผลักดันภารกิจ

(2) **ภารกิจที่ต้องประเมิน** ให้ความสำคัญเฉพาะภารกิจหลัก (Core Business) ของหน่วยงาน โดยหน่วยงานต้องเป็นผู้กำหนดด้วยตนเองว่า ภารกิจหลักและผลผลิตหลักของหน่วยงานคืออะไร ซึ่งภารกิจหลักและผลผลิตหลัก ตามกรอบที่ สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานประมาณกำหนด มีความหมายดังนี้

1) **ภารกิจหลักหรืองานหลัก** เป็นภารกิจที่ส่วนราชการ (กรม) ต้องดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์ เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ นอกจากนี้ภารกิจหลักรวมถึงภารกิจอื่นที่หน่วยงานเหนือขึ้นไปมอบหมายให้ปฏิบัติเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเกินกว่า 3 ปี ในการผลักดันให้เกิดการปฏิบัติภารกิจ หน่วยงานต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานหรือแผนปฏิบัติการรองรับอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ภารกิจของส่วนราชการสามารถแบ่งอย่างกว้างๆ ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1) **การให้บริการสาธารณะ** ซึ่งประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยตรง อาทิ บริการทำบัตรประชาชน การศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ บริการในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

1.2) **บริการด้านการพัฒนาและความมั่นคง** โดยประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยอ้อม เช่น การจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การป้องกันประเทศ เป็นต้น

(2) **ภารกิจที่ต้องประเมิน** ให้ความสำคัญเฉพาะภารกิจหลัก (Core Business) ของหน่วยงาน โดยหน่วยงานต้องเป็นผู้กำหนดด้วยตนเองว่า ภารกิจหลักและผลผลิตหลักของหน่วยงานคืออะไร ซึ่งภารกิจหลักและผลผลิตหลัก ตามกรอบที่ สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานงบประมาณกำหนด มีความหมายดังนี้

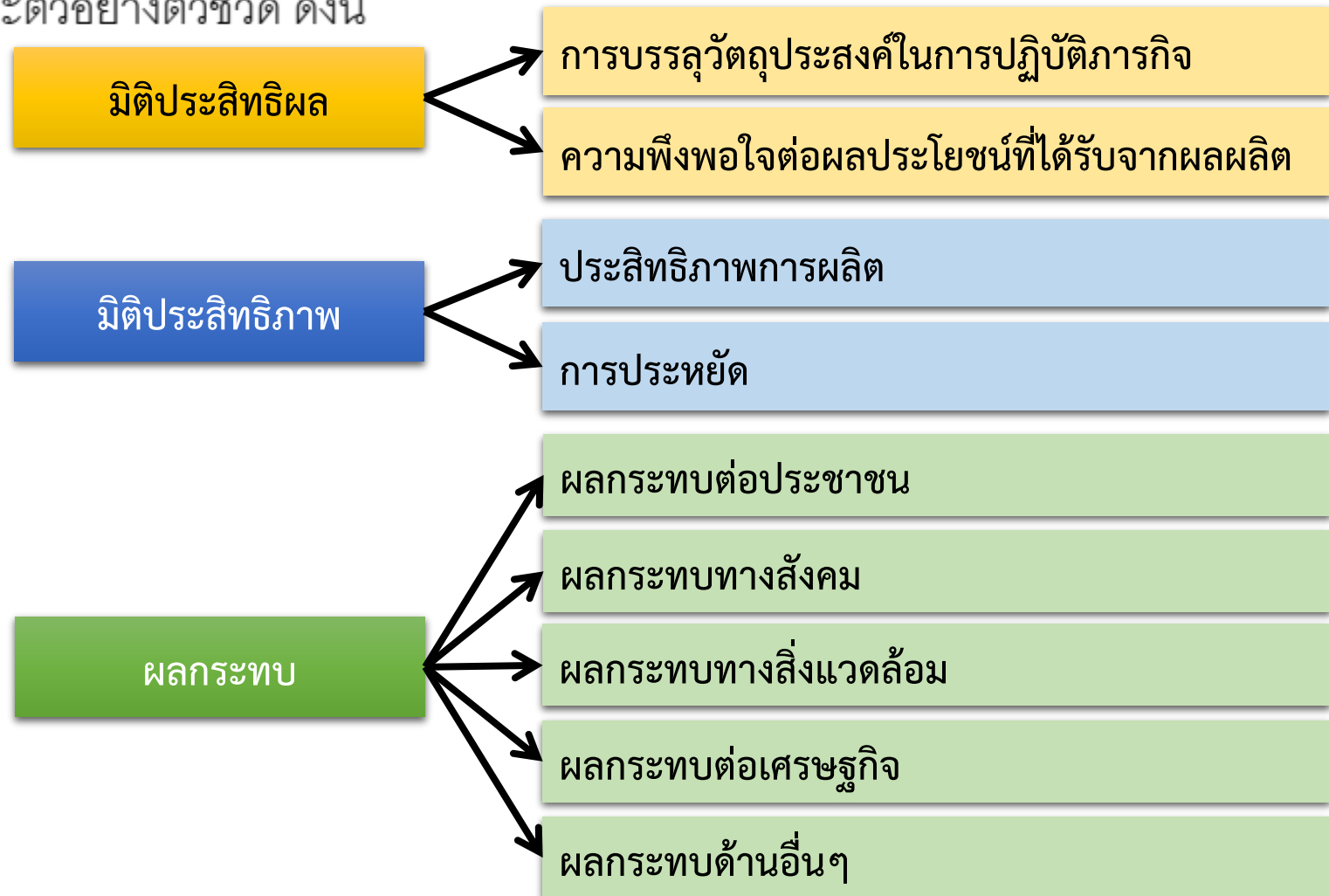
- 2) **ผลผลิตหลัก** หมายความว่า ผลผลิตที่ได้จากการปฏิบัติภารกิจหลักของหน่วยงาน ทั้งที่มีลักษณะเป็นงานหรือโครงการ ผลผลิตดังกล่าวเป็นการให้บริการที่ดำเนินงานโดยหน่วยงานของรัฐ ทั้งในรูปแบบของการให้บริการโดยตรง หรือโดยการใช้วัสดุสิ่งของ และหรือสิ่งก่อสร้าง เพื่อนำไปใช้ในการให้บริการแก่ประชาชน องค์การภายนอก หน่วยงานนั้น นอกจากนี้ ผลผลิตดังกล่าวต้องสอดคล้องตามที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบ พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือ พ.ร.บ. งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือที่กำหนดขึ้นใหม่ในระหว่างปีงบประมาณ

(2) **ภารกิจที่ต้องประเมิน** ให้ความสำคัญเฉพาะภารกิจหลัก (Core Business) ของหน่วยงาน โดยหน่วยงานต้องเป็นผู้กำหนดด้วยตนเองว่า ภารกิจหลักและผลผลิตหลักของหน่วยงานคืออะไร ซึ่งภารกิจหลักและผลผลิตหลัก ตามกรอบที่ สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงานประมาณกำหนด มีความหมายดังนี้

- 3) **โครงการสำคัญเพื่อผลักดันภารกิจ** การปฏิบัติการกิจของส่วนราชการให้บรรลุผลสำเร็จ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ ในหลายหน่วยงานต้องอาศัยการดำเนินโครงการ เพื่อผลักดันให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติการกิจ ดังนั้น การปฏิบัติการกิจที่มีลักษณะเป็นการดำเนินโครงการ จำเป็นต้องประเมินความคุ้มค่าของโครงการดังกล่าวด้วย เพื่อให้ทราบถึง **ประสิทธิผล** **ประสิทธิภาพ** และ **ผลกระทบ** ของโครงการนั้นๆ ซึ่งจะมีผลเชื่อมโยงถึงประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และผลกระทบของการปฏิบัติการกิจ ตลอดจนการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ/ยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้โครงการดังกล่าวให้มีความคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น หรือยุบเลิกโครงการที่ไม่มีความคุ้มค่า หรือไม่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หรือยุทธศาสตร์ของส่วนราชการนั้น

โครงการที่ส่วนราชการต้องนำมาประเมินความคุ้มค่า จะต้องมีความสำคัญ เช่น เป็นโครงการที่เป็นเงื่อนไขความสำเร็จของการปฏิบัติการกิจ การดำเนินโครงการส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของภารกิจหรือยุทธศาสตร์ หรือเป็นโครงการที่มีวงเงินลงทุนสูงหรือมีผลกระทบต่อประชาชนสูง

กรอบการประเมินความคุ้มค่า เพื่อให้การประเมินความคุ้มค่าเป็นเครื่องมือใช้ประกอบการพิจารณาทางเลือกในการปฏิบัติการที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด การประเมินจึงครอบคลุมประเด็นสำคัญใน 3 มิติ ได้แก่ มิติประสิทธิผล มิติประสิทธิภาพ และ มิติผลกระทบ ซึ่งมีความหมายและตัวอย่างตัวชี้วัด ดังนี้

ภารกิจ	มิติและประเด็นการประเมินความคุ้มค่า	ตัวชี้วัด ³
■ บริการสาธารณะ ซึ่งประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์ (ผู้รับบริการ) โดยตรง อาทิ บริการทำบัตรประชาชน/ใบขับขี่ การฝึกอาชีพ บริการรักษาพยาบาล การบริการในกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น ■ บริการด้านการพัฒนาและความมั่นคง ซึ่งประชาชนเป็นผู้ได้รับประโยชน์โดยอ้อม อาทิ การจัดทำแผนพัฒนา การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี การป้องกันประเทศ เป็นต้น	ประสิทธิภาพ ■ ประสิทธิภาพการปฏิบัติการกิจ ■ การประหยัด	1. ต้นทุนต่อหน่วย⁴ 2. สัดส่วนผลผลิตต่อทรัพยากร เช่น ผลผลิตต่อคน ผลผลิตต่อเวลาทำงาน 3. คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดตามคู่มือการประกันคุณภาพและควบคุมคุณภาพ 4. ปริมาณผลผลิตที่ทำได้จริงเปรียบเทียบกับแผน 5. ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อกระบวนการให้บริการ 6. สัดส่วนค่าใช้จ่ายที่ใช้จริงต่อค่าใช้จ่ายตามแผน 7. สัดส่วนเวลาที่ใช้จริงในการให้บริการเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่กำหนด
	ประสิทธิผล ■ การบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย ■ ความพึงพอใจ	1. ระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย 2. ระดับความพึงพอใจเฉลี่ยของผู้รับบริการหรือผู้ใช้ประโยชน์ 3. ประสิทธิภาพของค่าใช้จ่าย (Cost - Effectiveness)
	ผลกระทบ⁵ ■ ผลกระทบที่มีต่อประชาชน ■ ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจ ■ ผลกระทบทางสังคม ■ ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ■ การประเมินผลกระทบต่อการเมือง	เช่น พฤติกรรมการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป สุขภาพอนามัยดีขึ้น รายได้ครัวเรือนดีขึ้น เช่น รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้น เช่น โครงสร้างของสังคม วัฒนธรรม ชุมชน เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือเลวลง เช่น มลภาวะเปลี่ยนแปลงดีขึ้นหรือเลวลง เช่น การเมืองมีเสถียรภาพมากขึ้น Benefit-cost Ratio⁶ หากวิเคราะห์เป็นมูลค่าของเงินไม่ได้ ให้ระบุกลุ่มเป้าหมายและขนาดที่ได้รับผลกระทบ เช่น จำนวนคน จำนวนพื้นที่

ความเชื่อมโยงการประเมินความคุ้มค่ากับเครื่องมือประเมินผลอื่นๆ

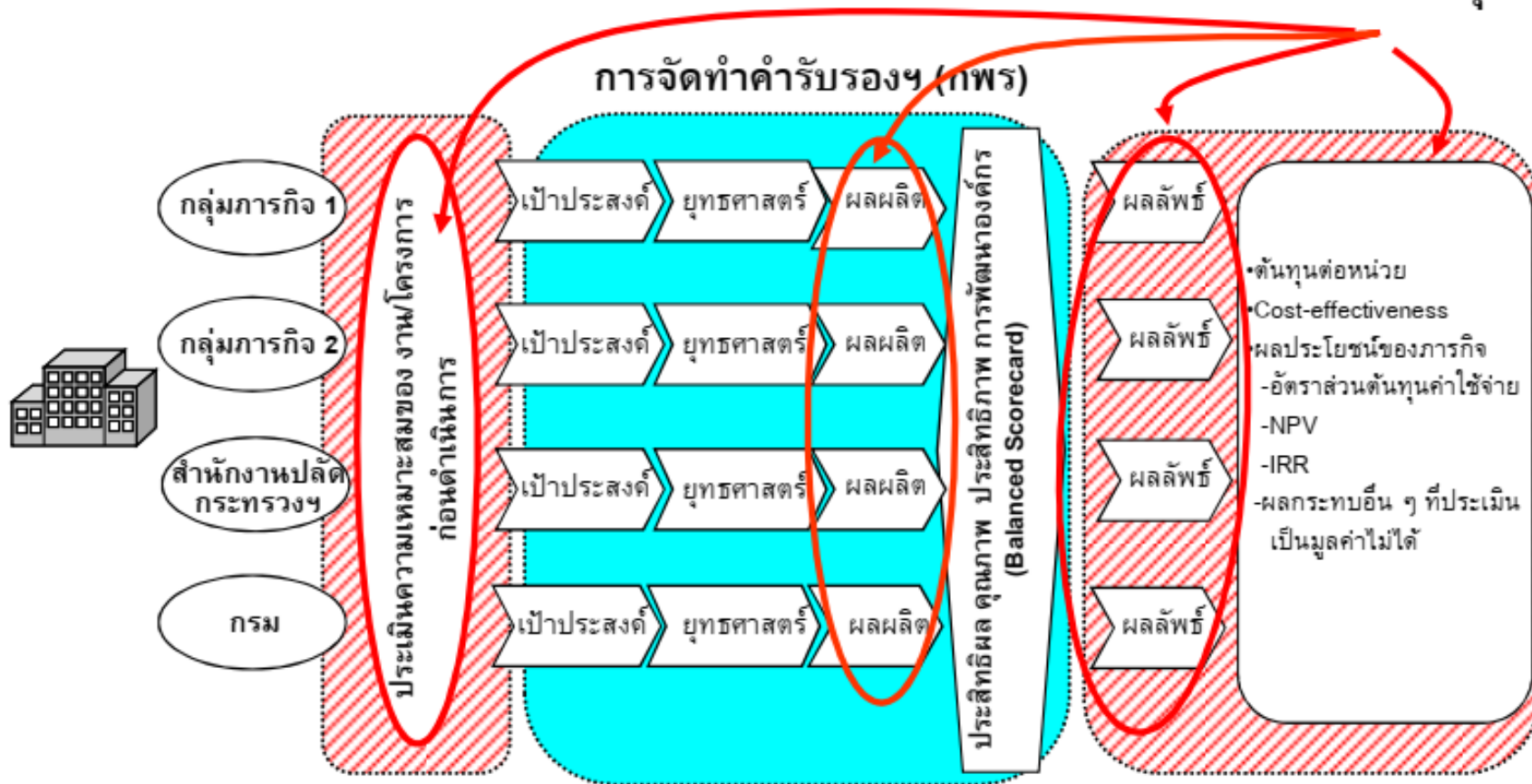
**1. การประเมินผลการ
ปฏิบัติราชการและการ
ประเมินความคุ้มค่าการ
ปฏิบัติภารกิจของรัฐ**

“การประเมินผลการปฏิบัติราชการ ยึดเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเป็นกรอบในการประเมิน โดยมีขอบเขตครอบคลุมการประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมายในระดับผลผลิต ทั้งนี้ การประเมินผลการปฏิบัติราชการเน้น 4 มิติ คือ ประสิทธิภาพตามแผนปฏิบัติราชการ คุณภาพการให้บริการ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และการพัฒนาองค์กร ตามหลัก Balanced Scorecard ... ในขณะที่การประเมินความคุ้มค่าเน้น การประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบ ซึ่งเชื่อมโยงต่อยอดมาจากการประเมินผลการปฏิบัติราชการ หน่วยงานสามารถนำข้อมูลจากการประเมินผลการปฏิบัติราชการมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าได้”

อ้างอิง แนวทางการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติภารกิจของรัฐ (หน้า 12)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติราชการและการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติภารกิจของรัฐ ที่เชื่อมโยงกัน ดังนี้

ประเมินความคุ้มค่า

4.1.1 การประเมินผลการปฏิบัติราชการ (มาตรา 45-49) ยึดเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ ของหน่วยงานเป็นกรอบในการประเมิน โดยมีขอบเขตครอบคลุมการประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมายในระดับผลผลิต ทั้งนี้ การประเมินผลการปฏิบัติราชการเน้นใน 4 มิติ คือ ประสิทธิภาพตามแผนปฏิบัติราชการ คุณภาพการให้บริการ ประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ และการพัฒนาองค์กร ตามหลักการประเมินผลแบบสมดุล (Balanced Scorecard) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ

4.1.2 การประเมินความคุ้มค่า (มาตรา 22) เป็นการประเมินในระดับประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบ ซึ่งเชื่อมโยงต่อยอดจากการประเมินการปฏิบัติราชการ หน่วยงานสามารถนำข้อมูลจากการประเมินผลการปฏิบัติราชการมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าฯ ได้ ดังนี้

- (1) ข้อมูลมิติที่ 1 ประสิทธิภาพตามแผนปฏิบัติราชการ นำมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าฯ ในมิติประสิทธิภาพได้ ถ้าหน่วยงานกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จเป็นตัวชี้วัดระดับผลผลิตและผลลัพธ์อย่างชัดเจน แต่ถ้าตัวชี้วัดความสำเร็จของหน่วยงานเป็นตัวชี้วัดระดับกระบวนการ จะใช้ไม่ได้
- (2) ข้อมูลมิติที่ 3 ประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ สามารถนำมาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าฯ ในมิติประสิทธิภาพได้ โดยนำผลผลิตในมิติที่ 1 มาวิเคราะห์ร่วมกับการใช้ทรัพยากรในมิติที่ 3

ความเชื่อมโยงการประเมินความคุ้มค่ากับเครื่องมือประเมินผลอื่นๆ - PART

2. เครื่องมือวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

“สำนักงานประมาณได้พัฒนาเครื่องมือวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานจากการใช้จ่ายงบประมาณ (Performance Assessment Rating Tool : PART) เพื่อให้หน่วยงานใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ระหว่างแผนของหน่วยงานกับความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผลลัพธ์ ผลผลิต กิจกรรม และงบประมาณอย่างเป็นระบบ และใช้ประเมินผลเพื่อการปรับแผน ที่รองรับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance-Based Budgeting – SPBB) ... ทั้งนี้ หน่วยงานสามารถนำข้อมูลในเรื่องการแต่งตั้งคณะทำงานหรือกลไกรับผิดชอบการประเมินความคุ้มค่าไปใช้ในการตอบคำถาม PART หมวด ง. และนำผลการประเมินความคุ้มค่า ไปใช้ในการตอบคำถาม PART ในหมวด จ.”

อ้างอิง แนวทางการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติภารกิจของรัฐ (หน้า 13)

ความเชื่อมโยงการประเมินความคุ้มค่ากับเครื่องมือประเมินผลอื่นๆ – SPBB

**3. ระบบงบประมาณแบบ
มุ่งเน้นผลงานตาม
ยุทธศาสตร์**

“การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance-Based Budgeting – SPBB) กระทรวงที่ขอจัดสรรงบประมาณต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวงที่มีความเชื่อมโยงกับนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติ ขณะที่หน่วยงานต้องจัดทำแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวง เพื่อให้เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เชื่อมโยงและถ่ายทอดลงไปสู่เป้าหมายการให้บริการกระทรวง และเป้าหมายการให้บริการหน่วยงานตามลำดับ ดังนั้น หน่วยงานสามารถนำข้อมูลเป้าหมายและตัวชี้วัดการให้บริการของกระทรวงและหน่วยงานระดับกรมจากเอกสารคำของบประมาณประจำปี มาใช้ในการประเมินความคุ้มค่าได้”

อ้างอิง แนวทางการประเมินความคุ้มค่าการปฏิบัติภารกิจของรัฐ (หน้า 13)

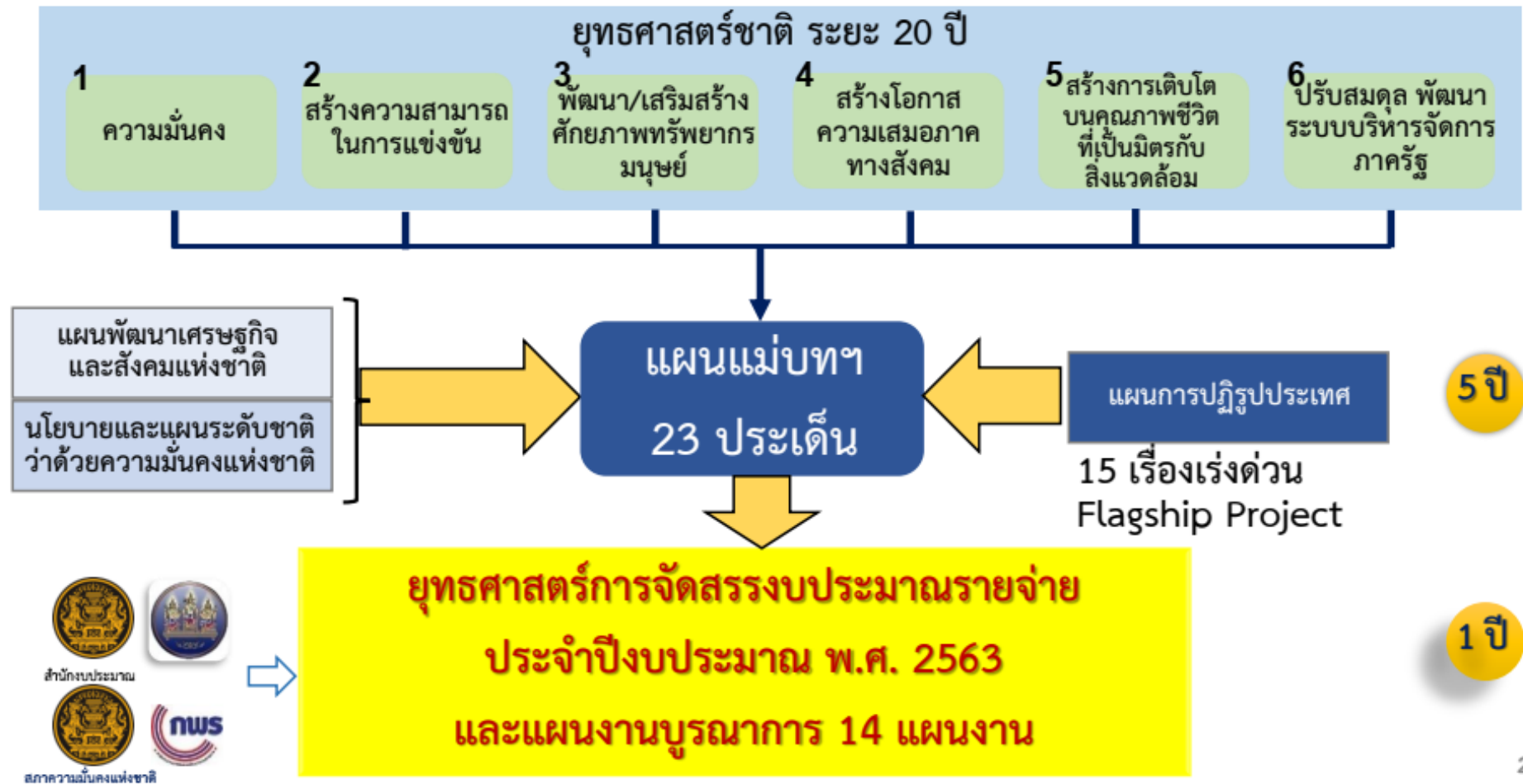
ข้อมูลสำคัญที่จะนำมาใช้ในการประเมินคุณค่า ประกอบด้วยข้อมูลผลผลิตของหน่วยงาน และตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และผลกระทบของภารกิจหลัก ดังนั้นผู้ประเมินความคุ้มค่าจำเป็นต้องทบทวนว่า ผลผลิตใดที่ต้องประเมินความคุ้มค่า และในการประเมินนั้นต้องใช้ตัวชี้วัดใดบ้าง เพื่อให้การประเมินความคุ้มค่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

ในการทบทวนผลผลิตเพื่อการประเมินความคุ้มค่า เอกสารที่สำคัญ ได้แก่ “แผนภูมิแสดงโครงสร้างงบประมาณตามยุทธศาสตร์” ในเอกสารคำของบประมาณ โดยพิจารณาข้อความที่สำคัญ ตามที่คู่มือคำของบประมาณกำหนดไว้ต่อไปนี้

- 1) เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์
- 2) เป้าหมายการให้บริการกระทรวง
- 3) เป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน
- 4) ผลผลิต

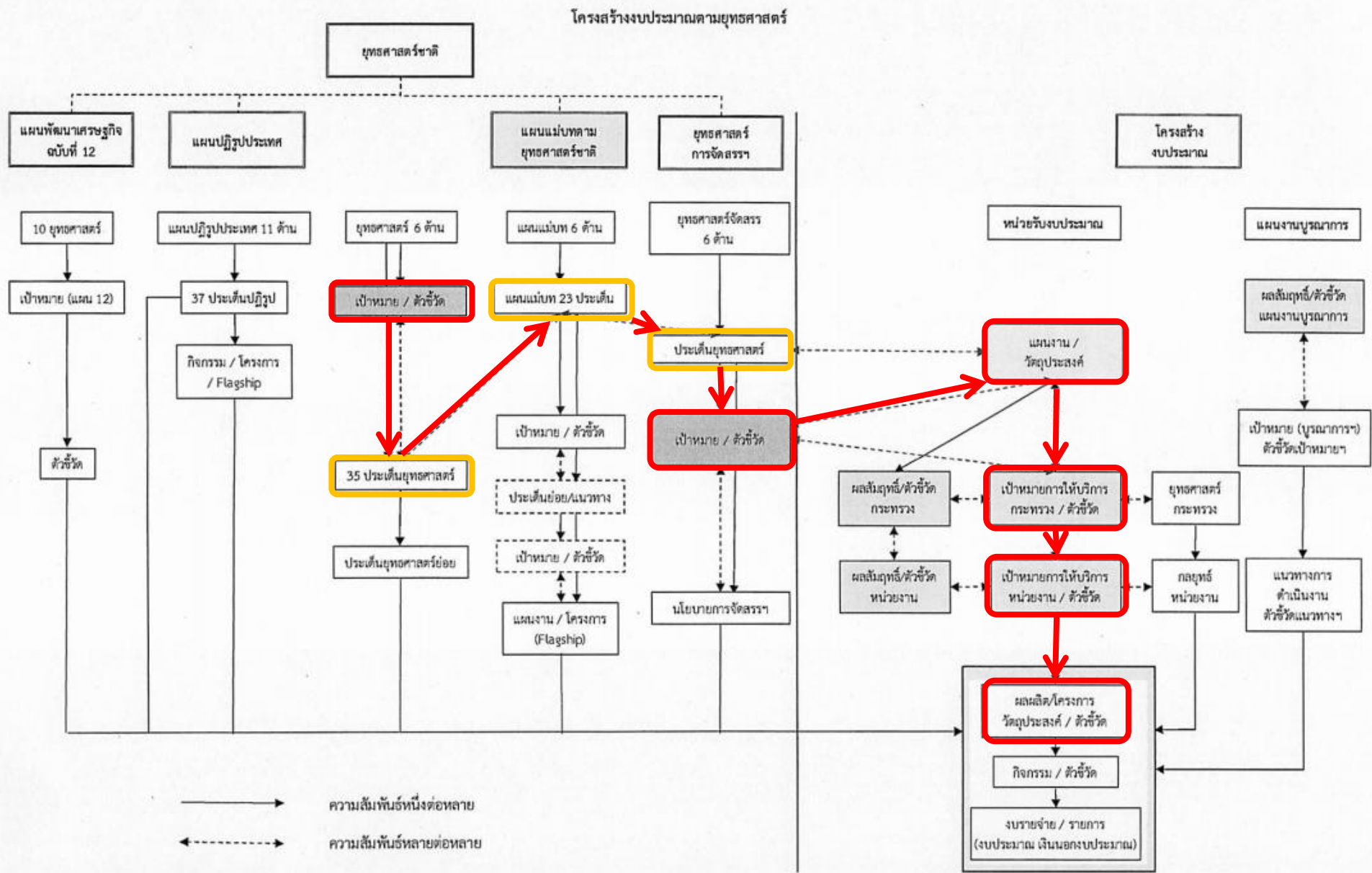
ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ/แผนแม่บท/ยุทธศาสตร์การจัดสรรฯ

5 ปี

1 ปี

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้านการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คู่มือปฏิบัติ

การจัดทำคำของบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยรับงบประมาณ (ยกเว้นจังหวัดและกลุ่มจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)
- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด
- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การจัดทำสถานะและแผนการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณ
- การจัดทำประมาณการรายได้

สำนักงานงบประมาณ
www.bb.go.th
มกราคม 2562

ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของกระทรวง/หน่วยงาน เพื่อประกอบการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2563 นั้นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งคือ ข้อมูลพื้นฐานระดับผลผลิต/โครงการ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับโครงการหลักๆดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของโครงการ
2. ที่มาของความต้องการ
3. กลุ่มเป้าหมายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
4. เป้าหมาย **ผลลัพธ์ และผลกระทบโครงการ**
5. วงเงินของโครงการ
6. ความเหมาะสมของโครงการ
7. ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ
8. แนวทางการแก้ไข

ซึ่งโครงการมีผลการประเมินผลลัพธ์ของโครงการให้สรุป ดังนี้

- Benefit-Cost Ratio
- Cost-Effectiveness ให้สรุปผลการประเมินที่ได้อย่างย่อ

สงป.1002 (หน่วยงาน)

ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ เป้าหมายการให้บริการกระทรวง เป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน และผลผลิต/โครงการ

หน่วย : ล้านบาท (ทศนิยม 4 ตำแหน่ง)

ยุทธศาสตร์ / แผนงาน เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	เป้าหมายการให้บริการกระทรวง*	เป้าหมายหน่วยงาน ผลผลิต / ตัวชี้วัด	เป้าหมายผลผลิต/โครงการ		งบประมาณ ปี 2563 (1)	เงินนอก งบประมาณ (2)	รวม (1)+(2)
			หน่วยนับ	จำนวน			
รวมทั้งสิ้น							
ยุทธศาสตร์.... แผนงาน :..... เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ :.....	เป้าหมายการให้บริการกระทรวง : ..	เป้าหมายหน่วยงาน :..... ผลผลิต/โครงการ :..... ตัวชี้วัด:..... ผลผลิต/โครงการ :..... ตัวชี้วัด:..... เป้าหมายหน่วยงาน :..... ผลผลิต/โครงการ :..... ตัวชี้วัด:..... เป้าหมายหน่วยงาน :..... ผลผลิต/โครงการ :..... ตัวชี้วัด:.....					
ฯลฯ	เป้าหมายการให้บริการกระทรวง : ..	เป้าหมายหน่วยงาน :..... ผลผลิต/โครงการ :..... ตัวชี้วัด:.....					

คู่มือปฏิบัติ

การจัดทำคำของบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของ
หน่วยรับงบประมาณ (ยกเว้นจังหวัดและ
กลุ่มจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)
- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของ
จังหวัดและกลุ่มจังหวัด
- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การจัดทำสถานะและแผนการใช้จ่ายเงินนอก
งบประมาณ
- การจัดทำประมาณการรายได้

สำนักงานงบประมาณ
www.bb.go.th
มกราคม 2562

ข้อมูลพื้นฐานของผลผลิต (1 ชุด : 1 ผลผลิต)

1. ผลผลิต : ล้านบาท (ทศนิยม 4 ตำแหน่ง)

(1) วัตถุประสงค์ผลผลิต :

(2) กลุ่มเป้าหมาย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

(2.1) กลุ่มเป้าหมาย :

(2.2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ถ้ามี) :

อิทธิพลที่มีต่อผลผลิต :

การบริหารจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย :

(3) แนวทางการประเมินผล

(3.1) ประเมินโดย : (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ประเมินตนเอง
- ☐ ผู้ประเมินอิสระ

(3.2) แนวทางฯ : (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ประเมินผลก่อนการดำเนินการ (Pre - Evaluation)
- ☐ ประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation)
- ☐ ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน (Post Evaluation)
- ☐ ประเมินผลกระทบของการดำเนินงาน (Impact Evaluation)

คู่มือปฏิบัติ

การจัดทำคำของบประมาณรายจ่าย
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยรับงบประมาณ (ยกเว้นจังหวัดและกลุ่มจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)
- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด
- การจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การจัดทำสถานะและแผนการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณ
- การจัดทำประมาณการรายได้

สำนักงานงบประมาณ
www.bb.go.th
มกราคม 2562

(4.2) ผลลัพธ์ :

การประเมินผลลัพธ์ (ถ้ามี)

- Benefit-Cost Ratio :

สูตรการคำนวณ

ค่าที่ได้

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

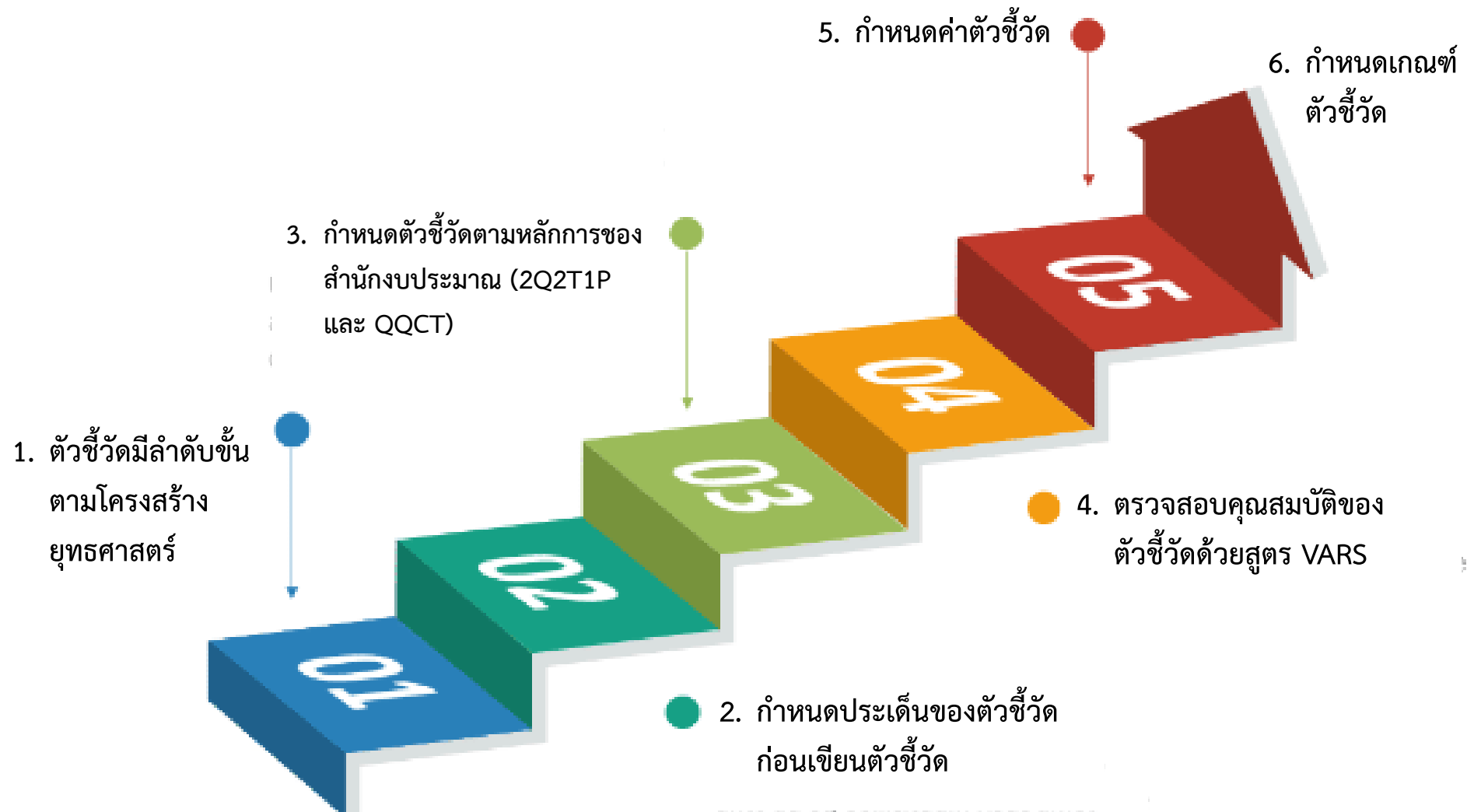
- สรุปการประเมิน Cost-effectiveness

(4.3) ผลกระทบ :

เชิงบวก :

เชิงลบ :

ขั้นตอนสำคัญอีกส่วนหนึ่งของการประเมินความคุ้มค่าคือ การทบทวนและกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินผลให้เหมาะสมกับยุทธศาสตร์ และถ่ายทอดลงสู่โครงการต่อไป

ขั้นตอนที่ 1 ตัวชี้วัดมีลำดับชั้นตามโครงสร้างยุทธศาสตร์

หลักการ

โครงสร้างแผนงบประมาณในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์กำหนดลำดับชั้นจากบนลงล่าง (Cascading) เป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ระดับยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ที่กำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดความสำเร็จของรัฐบาลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางที่พึงปรารถนา เรียกว่า “National Policy Indicator” หรือ “Impact Indicator” ในระดับรัฐบาล
2. ระดับยุทธศาสตร์กระทรวง ที่กำหนดเป้าหมายการให้บริการสาธารณะเฉพาะด้านที่ชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดความสำเร็จของกระทรวงที่มีต่อผลประโยชน์ของกลุ่มสังคมที่เป็นเป้าหมาย เรียกว่า “Ministerial Policy Indicator” หรือ “Impact Indicator” เช่นกัน แต่อยู่ในระดับกระทรวง
3. ระดับกลยุทธ์ระดับกรม ที่กำหนดเป้าหมายการให้บริการระดับกรมที่ชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดความสำเร็จของหน่วยงานที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและลักษณะผลประโยชน์เฉพาะ หรือผลลัพธ์ “Outcome Indicator”
4. ระดับกิจกรรม ที่กำหนดกิจกรรมหลัก นำส่งผลผลิตที่ชัดเจน พร้อมตัวชี้วัดความสำเร็จเมื่อสิ้นสุดกระบวนการจัดทำกิจกรรมหลัก เรียกว่า “Output Indicator”

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประเด็นของตัวชี้วัดก่อนเขียนตัวชี้วัด

หลักการ

1. ระดับยุทธศาสตร์ชาติ ให้กำหนดประเด็นตัวชี้วัดความสำเร็จของรัฐบาลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทางที่พึงปรารถนา เช่น “GDP” และ “คุณภาพชีวิต” ฯลฯ
2. ระดับยุทธศาสตร์กระทรวง ให้กำหนดประเด็นตัวชี้วัดความสำเร็จของกระทรวงที่มีต่อผลประโยชน์ของกลุ่มสังคมที่เป็นเป้าหมาย เช่น “GDP ภาคเกษตร” “GDP ภาคอุตสาหกรรม” “สุขภาพดี” “สติปัญญาดี” และ “มลภาวะไม่เกินมาตรฐาน” ฯลฯ
3. ระดับกลยุทธ์ของกรม ให้กำหนดประเด็นตัวชี้วัดความสำเร็จของกรมที่มีต่อกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและลักษณะผลประโยชน์เฉพาะ เช่น “ผู้ป่วยที่มารับการรักษามีอาการดีขึ้น” “เยาวชนไทยอ่านออกเขียนได้ทุกคน” และ “มลภาวะทางอากาศในเขต.....ลดลง” ฯลฯ
4. ระดับกิจกรรมนำส่งผลผลิต ให้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จจากการจัดทำกิจกรรม ด้วยการใช้คำกริยารูปธรรม “รักษาผู้ป่วยตามมาตรฐานโรงพยาบาล” “จัดการเรียนการสอนให้เด็กวัยประถมศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐาน” และ “ควบคุมการปล่อยควันดำและควันขาวของยานพาหนะไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานกลาง” ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดตัวชี้วัดด้วยสูตร 2Q2T1P และ QQCT ตามหลักการสำนักงบประมาณ

หลักการ

1. การเขียนตัวชี้วัดในระดับยุทธศาสตร์ชาติ ระดับยุทธศาสตร์กระทรวง และระดับกลยุทธ์ของกรมควรมีองค์ประกอบ 2Q+2T+1P ตามที่สำนักงบประมาณกำหนด กล่าวคือ ปริมาณ (Quantity) คุณลักษณะ ลักษณะ หรือคุณภาพ (Quality) เวลา (Time) กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และสถานที่ (Place)
2. การเขียนตัวชี้วัดในระดับผลผลิต ควรมีองค์ประกอบ QQCT คือ ปริมาณ (Quantity) คุณลักษณะ (Quality) ต้นทุน (Cost) และเวลา (Time)

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบคุณสมบัติของตัวชี้วัดด้วยสูตร VARS

หลักการ

การทดสอบคุณลักษณะที่ดีของตัวชี้วัด

1. ความสมเหตุสมผลที่อธิบายได้ (Validity)
2. ความมีอยู่ของข้อมูล (Availability of Data)
3. ความเชื่อถือได้ของข้อมูล (Reliability of Data)
4. ความเคลื่อนไหวของผลที่เกิดขึ้น (Sensitivity) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงปริมาณหรือคุณภาพของการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดค่าของตัวชี้วัด

หลักการ

ค่าของตัวชี้วัดแสดงเป็นตัวเลขใน 6 ลักษณะ

1. จำนวน (Number)
2. ร้อยละ (Percentage)
3. สัดส่วน (Proportion)
4. อัตราส่วน (Ratio)
5. อัตรา (Rate)
6. ค่าเฉลี่ย (Average or Mean)

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดเกณฑ์ของตัวชี้วัด

หลักการ

เกณฑ์ของตัวชี้วัด มี 4 แบบ

1. เกณฑ์สัมบูรณ์
2. เกณฑ์มาตรฐานเชิงวิทยาศาสตร์
3. เกณฑ์มาตรฐานเชิงนโยบาย
4. เกณฑ์การเคลื่อนไหวเชิงพัฒนา หรือเกณฑ์เทียบเคียง

การประเมินความคุ้มค่าของโครงการ

